

УВОДНА СТАТИЯ

Време е в центъра на имиграционните програми отново да се постави социалния аспект!

В днешно време имиграцията е в центъра на нарастващи политически дебати в много европейски страни. Всяка година около 2 милиона имигранти идват в Европа от други части на света. Веднага след разширяването на ЕС през 2004 г., Ирландия и Обединеното кралство отбелязаха най-големия прилив на имигранти, който някога е съществувал към тези страни. През последните десет години имиграцията към Испания се повиши с 400%.

Като цяло, икономиките на страните-членки имат нужда от тази допълнителна работна ръка, за да проспират в контекста на застаряването на собственото им население и на падащото ниво на трудова заетост. В общия случай, обаче, имигрантите работят нископлатена, а често и нежелана работа, характеризираща се с трите "D" – Dirty, Dangerous, Difficult (мръсна, опасна и трудна). Много от имигрантите са третирани несправедливо и към тях не се прилагат същите трудови норми като тези към колегите им, които са местни граждани. Често дискриминацията, с която се сблъскват имигрантите, се интегрира с бедността – дискриминацията води до изключване и бедност, а бедността, на свой ред, води до дискриминация. Тази динамика е особено зловеща в контекста на икономически спад и рецесия.

Наш дълг е да подкрепяме и да се ангажираме с борбата срещу расизма в страните-членки на ЕС. Трябва да се противодейства на всички форми на расизъм, ксенофобия и религиозна дискриминация, ако искаме да насърчаваме и да постигнем еднакво третиране на гражданите на ЕС и тези на трети страни. Ние от EARN обръщаме особено внимание на работата с имигрантите и на солидарността с тях, което представлява част от борбата срещу бедността и социалното изключване.

Патрик Бурке

Председател на Работната група на EARN по дискриминация и бедност

ФОКУС ВЪРХУ ИМИГРАЦИЯТА В ЕС

СЪДЪРЖАНИЕ

Фокус върху имиграцията в ЕС

- Социална Европа, но за кои имигранти?
- На фокус – Общите основни принципи на интеграцията
- Политиките в областта на интеграцията на 25-те страни на ЕС са само половината път до "добрата практика"
- Европейските политики в областта на имиграцията и бедността – интервю с Мартина Рур, член на Европейския парламент
- Към Европейски пакт за имиграцията – какво е виждането на френското Председателство?
- Сегашните тенденции в трудовата имиграция в ЕС: към нейното утилитарно разглеждане
- Германия: "Интеграцията трябва да бъде двупосочен процес, като са необходими усилия и от двете страни"
- Какви са предизвикателствата, свързани със социалните права на имигрантите с нередовни документи?
- Състояние на имиграционните политики в Испания

Новини от Полша

- EARN-Полша участва в изготвянето на Националната стратегия за намаляване на броя на бездомните
- В светлината на прожектора : EARN-Полша
- Социалната политика в Полша: Спешна необходимост от активни мерки!

ФОКУС ВЪРХУ ИМИГРАЦИЯТА В ЕС

Социална Европа, но за кои имигранти?

В последното десетилетие имиграцията беше непрекъснато в дневния ред на дебатите в ЕС, но социалните права на имигрантите и достъпът им до трудова заетост едва отскоро се превърнаха в приоритет на националните и общоевропейските политики... Но за какви социални права става дума? И трябва ли да се разбира, че ЕС подготвя пътя за социална Европа за всички имигранти, или само за някои от тях?

Труден достъп до социални права

Макар, че не всички имигранти са изложени на риск от бедност, ежедневната реалност на гражданите на страните от трети страни, живеещи в ЕС, често се състои в бедност и социално изключване – проблем, който се изостря от препятствията, пред които са изправени имигрантите при упражняване на своите социални права.

Неравностойно положение на пазара на труда: Разликата между правото на пребиваване и правото на трудова заетост представлява бариера пред достъпа до трудовия пазар на законните имигранти в много страни. Повечето страни прилагат конкретни схеми, които стават все по-рестриктивни. Много от имигрантите успяват да намерят само нетипична заетост, която е зле платена и ги обрича на дискриминация, експлоатация и бедност на стари години. Това е вярно не само за тези, на които им липсва “адекватно” образование и квалификация, но също – поради непризнаването на образователните степени, а също и на дискриминация – и за високообразованите и квалифицирани имигранти.

Недостатъчен достъп до здравни услуги: като се има предвид взаимовръзката между бедност и лошо здраве, не е чудно, че имигрантите са изправени пред по-висок риск от здравни проблеми, които често се дължат на “експлоататорски” работни условия, лошо хранене и неподходящо жилище, както и на невъзможността за достъп до други услуги. Често се случва правният статут да е официална бариера пред достъпа до здравни грижи, дори и в спешни случаи, което се усложнява още повече, ако имигрантите са с нередовни документи и се страхуват да не бъдат разкрити от официалните власти.

Липса на задоволителни жилищни условия: Много от имигрантите срещат трудности и се сблъскват с дискриминация при осигуряването на задоволително жилище, вследствие на което живеят при лоши жилищни условия. Бежанците също срещат конкретни проблеми, тъй като условията в приемните центрове за бежанци в много страни са лоши. В резултат на тези пречки, в повечето европейски страни имигрантите са изправени пред твърде висок риск да бъдат бездомни.

Липса на достъп до социални услуги: Като цяло, имигрантите срещат много по-големи затруднения, отколкото останалите социални групи, при достъпа до услуги, а следователно – и при упражняване на своите права. Трудностите, с които се съпътства получаването на правни консултации, адвокатски услуги, грижа за децата и други услуги, могат да се обяснят с различни причини, като се започне от директното отхвърляне на правата и се стигне до липсата на информация или разбиране относно наличието и функционирането на социалните услуги. Освен това, в много страни имигрантите с неизрядни документи изобщо нямат достъп до социални услуги или се страхуват да се представят пред доставчиците на тези услуги.

Ежедневната реалност на гражданите на страните от трети страни, живеещи в ЕС, често се състои в бедност и социално изключване

Дискриминация чрез (ограничен достъп до) образование: Неравностойното положение в образователния процес обикновено води началото си от ранните училищни години и продължава и тогава, когато става дума за достъп и възползване от обучителни програми на пазара на труда, при които езиковите нужди на имигрантите, както и предишните им знания и квалификация, често се пренебрегват. В някои страни, на децата с нередовни документи изобщо се отказва достъп до училищно обучение.

Липса на загриженост в рамките на стратегиите за социално включване: В много страни, в стратегиите за социално включване се проявява слаба загриженост за предотвратяване и борба с (риска от) бедност сред имигрантите. Това е особено очевидно при имигрантите с нередовни документи и при търсещите убежище, за които в повечето национални планове не се предвиждат подходящи стратегии и мерки.

Подходът на ЕС: На първо място – високата квалификация?

Имиграционните политики, социалните права и интеграцията на имигрантите основно са в компетенциите на отделните страни-членки. При все това, през последните десетилетия се забелязва разработване на общи политики като начин за справяне с подобни предизвикателства, за

подпомагане на страните-членки да се справят със собствените си демографски проблеми и “да споделят тежестта” на управлението на имиграционните потоци.

Програмите от Тампере (2000-2005) и от Хага (2005-2010) подготвят почвата за единна имиграционна политика, която е фокусирана върху няколко приоритетни области:

- Икономическа имиграция – надграждане на Плана от 2005 за легалната имиграция, основната цел на който е да се насърчи трудовата имиграция на висококвалифицирани лица;
- Борба срещу нелегалната имиграция и връщане обратно в страната – чрез подход, силно ориентиран към сигурността, кулминацията на който представлява предложение за директива за “връщането”, която да хармонизира процедурите на страните-членки;
- Убежище – чрез постепенно развитие на обща европейска система за предоставяне на убежище, в която се включват общи процедури и норми;
- Интеграция – след приемането през 2005 г. на *Общите основни принципи на интеграцията* и на *Общата програма за интеграция*, които ще бъдат реализирани както на национално ниво, така и на ниво ЕС.

Разработването на обща политика би могло да бъде лост за укрепване на положението на имигрантите чрез “положителна” хармонизация, но то прие главно формата на утилитарен подход, базиращ се на икономическите нужди на страните-домакини, в резултат на което основните и социалните права на имигрантите бяха по-скоро подкопани, отколкото укрепени. Това разработване се характеризираше и с липса на съгласуваност на политиките и силно “разминаване” в позициите на основните участници (тези от областите “справедливост, свобода и сигурност” срещу тези от “трудова заетост и социални въпроси”).

Обаче, в контекста на демографските промени и недостига на работна ръка, в ЕС се наблюдава тенденция към поставяне на по-силно ударение върху социалната интеграция на имигрантите и техния достъп до трудова заетост (важен лост за постигане на целите за 2010 г. на Лисабонската програма). В това отношение, в момента се дискутират две основни предложения, а именно: т. нар. Директива “Синя карта”, която има за цел да се облекчи приемането и пребиваването на висококвалифицирани имигранти, и Директивата за основните социални и икономически права на работниците от трети страни.

Ако тези две предложения могат да се разглеждат като стъпки в посока напред в развитието на социална Европа за имигрантите, не трябва да забравяме, че те се отнасят до определени категории (висококвалифицирани работници, студенти...), докато перспективите, условията на труд и живот на тези, които са най-силно изложени на риск от бедност (и по-специално – имигрантите с нередовни документи, търсещите убежище...) са драстично застрашени.

В този контекст, въпросът вече изглежда така: социална Европа – да, но за *кои* имигранти?

Време е в центъра на имиграционните програми отново да се постави социалният аспект

Хагската програма вече е към своя край, така че следващите две години ще бъдат от основно значение за оформяне на вижданията, които стоят в основата на имиграционните политики на ЕС. Европейската комисия вече публикува програмата “Към обща имиграционна политика”, а Съветът създаде своята “Група за бъдещето” по този въпрос. В рамките на кратък период от време, френското Председателство превърна имиграцията в един от своите ключови приоритети, като направи предложения за Пакта за имиграцията, които оформят новия политически дневен ред за следващите председателства.

Предстоящите месеци ще бъдат от съществено значение за поставяне на въпроса за достъп до социалните и фундаменталните права като един от основните въпроси на имиграцията в ЕС. Това не би могло да се осъществи без една по-тясна координация и без създаване на близост между всички ключови участници: медиите и тези, които вземат решенията, а също и самите НПО. Това е много важно за изграждане на мостове между движенията за развитие, за човешки права, за социално включване, както и движенията срещу расизма, и за оформяне на една положителна имиграционна рамка на базата на човешкото достойнство и основните права.

Елоди Фази
Експерт по политиките на ЕАРН

На фокус – Общите основни принципи на интеграцията

Имиграцията в момента обхваща 20 милиона души в ЕС. Следователно, имиграцията и интеграцията са проблеми от изключително значение. Общите основни принципи на интеграцията бяха приети от Съвета на Европейския съюз през 2004 г. В тях са застъпени общо 11 принципа, които имат за цел да подпомогнат страните-членки при формулиране на политиките в областта на интеграцията:

1. Интеграцията представлява динамичен двупосочен процес на взаимно приспособяване от страна на имигрантите и на гражданите на страните-членки.
2. Интеграцията предполага зачитане на основните ценности на ЕС.
3. Трудовата заетост е ключова част от процеса на интеграция [...].
4. Основните познания на езика, историята и институциите на обществото-домакин са абсолютно необходими за интеграцията [...].
5. Усилията в областта на образованието имат решаващо значение за подготвяне на имигрантите, и особено на техните потомци за по-успешно и по-активно участие в живота на обществото.
6. Достъпът на имигрантите до институциите и до публични и частни стоки и услуги на същата база като тази на гражданите на страната-домакин [...] е от основно значение за по-добрата интеграция.
7. Честото взаимодействие между имигрантите и гражданите на държавата-членка е основен механизъм за интеграция [...].
8. Практиката на многообразие на култури и религии е гарантирана от Хартата на основните права и трябва да бъде зачитана [...].
9. Участието на имигрантите в демократичните процеси и във формулирането на интеграционните политики и мерки, особено на местно ниво, укрепва тяхната интеграция.
10. Единната насоченост на интеграционните политики и мерки на всички нива в областта на правителствените и публичните услуги има съществено значение [...].
11. Разработването на ясни цели, показатели и механизми за оценка е необходимо за съответно коригиране на политиката и за оценяване на напредъка по отношение на интеграцията [...].

Политиките в областта на интеграцията на 25-те страни на ЕС са само половината път до “добрата практика”

Възможностите за социално, културно и политическо участие, предоставени на имигрантите при приемането им в Европейския съюз, силно се различават – този извод се съдържа в проучването “Индекс на политиките на интеграция на имигрантите” (MIPEX), което е реализирано в края на 2007 г. под егидата на Групата за имиграционна политика и Британския съвет.

Съгласно проучването, политиките в областта на интеграцията на 25-те страни на ЕС са само половината път до “добрата практика”. Швеция заема първо място в Индекса. Нейната интеграционна политика получава цялостната оценка като “дружелюбна спрямо интеграцията”. От всички 28 страни, обхванати от проучването (25 в ЕС и 3 извън него), тези с най-висок имиграционен поток получават и най-високите оценки (Великобритания, Испания, Германия, Италия и Франция).

Пет от страните имат интеграционни политики, които като цяло или отчасти са неблагоприятни (Латвия, Кипър, Гърция, Словакия, Австрия). Страните с десетте най-ниски оценки са Балтийските републики, страните от Източното средиземноморие, Централна Европа и Дания.

25-те страни-членки на ЕС получиха най-високите си оценки за своите политики в областта на дългосрочния престой, макар че оценките за политиките в областта на антидискриминацията, събиране на семейството и достъп до трудовия пазар не бяха много по-лоши. В страните от Западна Европа антидискриминационните закони са най-силната област за подпомагане на интеграцията.

25-те страни-членки на ЕС получиха най-ниските си оценки за политиките в областта на достъп до гражданство и политическо участие. Що се отнася до достъп до гражданство, дори и най-високите оценки не могат да се разглеждат като “благоприятни”. Страните от Централна и Източна Европа получиха най-ниските си оценки за политическо участие - в тази област средната оценка на политиките беше “неблагоприятна”. Освен това, проучването показва, че е необходимо да се направи още много, за да се постигне единство на нормите за цяла Европа.

За повече информация относно MIPEX вж. <http://www.integratioindex.eu/>

Европейските политики в областта на имиграцията и бедността: каква е точка номер едно в Дневния ред? Интервю с **Мартина Рур**, член на Европейския парламент

Мартина Рур е член на европейския парламент от страна на френските социалисти и е Заместник председател на Европейския парламент. Тя е член на Комитета за граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи, а също и Председател на Контактната група (занимаваща се с бедността) на Четвъртия световен европейски комитет.

EARN: Какво е направил ЕС по отношение на бедността сред имигрантите?

Мартина Рур: За жалост, поради сегашното институционално устройство на ЕС и системата на стълбовете, политиките в областта на имиграцията и борбата с бедността все още не винаги се разглеждат съвместно. Но ние искаме да атакуваме проблема за бедността сред имигрантите чрез Европейските фондове. И така, Европейският парламент увеличи значително бюджета на Фонд "Интеграция", така че да могат да се предприемат спешни действия във връзка с бедността на имигрантите. Ние работим и по прокарване на Директива, чрез която да се въведат наказания за тези работодатели, които използват труда на работници, които не са официално регистрирани. Това би трябвало да даде възможност за действия срещу всички форми на експлоатация, да осигури адекватно заплащане на хората за положени труд и да гарантира достойнството им.

EARN: Може ли Пактът за имиграцията да отстрани съществуващите проблеми?

М. Р.: Страхувам се, че ако бъде приет в сегашния му вид, Европейският пакт за имиграцията и убежището по всяка вероятност няма да въведе никакви конкретни подобрения по отношение на бедността сред имигрантите. Понастоящем Пактът е фокусиран главно върху принудителните аспекти на имиграционната политика, укрепвайки външните граници и работата на FRONTEX, политиката на връщане, както и споразуменията с трети страни за повторно допускане. Пактът не предлага никакви съществени подобрения в политиката относно легалната имиграция.

Но ако искаме да се справим с несигурността и бедността сред имигрантите, трябва най-напред да им гарантираме достойно приемане в Европа. Освен това, Пактът не дава никакви конкретни предложения за европейската политика в областта на интеграцията.

Боя се, че предложението на френското Председателство за "регулиране" на семейната имиграция може да задълбочи още повече социалното изключване на имигрантите. Те трябва да имат същото право на семеен живот, нормално жилище и т.н., като останалите хора.

EARN: Какво се очаква при подновяването на институциите през 2009 г.?

М. Р.: Комисията и Европейският парламент ще могат да се заемат с този проблем през следващата година, която е обявена за Европейска година за борба с бедността и социалното изключване. Аз се надявам, че бедността и изключването на имигрантите в Европа ще бъдат поставени на дневен ред, така че институциите да могат да уточнят какви действия са необходими в рамките на ЕС за справяне с този проблем.

Интервю: Елоди Фази

Към Европейски пакт за имиграцията – какво е

виждането на френското Председателство?

Европейският Пакт за имиграция и убежище е може би най-дългоочакваната и най-противоречива инициатива на френското Председателство. Очаква се той да бъде приет от Европейския съвет през октомври. Пактът е преди всичко един политически документ, който трябва да послужи като основа за новия план за действие, който ЕС ще приеме съгласно Хагската програма.

Макар че все още не са известни подробности, Пактът би трябвало да бъде посветен на 6 основни теми:

- Организиране на легална имиграция на базата на нуждите на страните-членки и на възможностите им да приемат имигранти. Основният аспект тук ще бъде предложението за Директива "Синя карта";
- Борба с незаконната имиграция. За тази цел е необходимо да се укрепи сътрудничеството между страните-членки;
- Подобряване на ефективността на граничния контрол (по-конкретно – чрез укрепване на

FRONTEX - Агенцията на Европейската полиция за външните граници);

- Разработване на система за предоставяне на убежище в Европа (наред с останалото – чрез въвеждане до 2010 г. на общи гаранции при предоставяне на убежище и на единен статут на бежанец);
- Създаване на единна рамка за интеграция на имигрантите;
- Развитие на партньорство със страните по произход и с транзитните страни: в отговор на тревогите за “изтичане на мозъци”, Председателството обърна специално внимание върху “кръговата миграция” (облекчаване на връщането в страната по произход), инвестициите в трети страни и двустранните споразумения.

Един широкообхванат Пакт би могъл да доведе до подход, който е последователен, интегриран и се базира на правата, като в същото време EAPN изразява тревога, че основното внимание ще бъде насочено към борбата с незаконната имиграция, вместо към укрепването на основните права на *всички* имигранти и, по-конкретно – на тези с неизрядни документи.

Елоди Фази

Сегашните тенденции в трудовата имиграция в ЕС: към нейното утилитарно разглеждане

Понастоящем трудовата имиграция заема едно от първите места в дневния ред на ЕС. В ЕС се признава, че в бъдеще може би ще има нужда от по-големи имиграционни потоци. Бяха направени предложения за осигуряване на възможност за приемане и престой на висококвалифицирани работници – т. нар. Директива “Синя карта” – и за установяване на някои основни социални и икономически права на работниците от трети страни. При приемането на тези мерки Европейската комисия отчита, че икономическата имиграция придобива още по-голяма роля в контекста на застаряването на населението, което вече се наблюдава в европейските страни и пред което те ще бъдат изправени през следващите десетилетия.

По този начин ясно се признава, че имиграцията не само ще продължи, но и ще става все по-необходима за благоденствието на жителите на Европа и за икономическия растеж. Твърде често, обаче, диалогът бива насочен *само* към този аспект, при това имиграцията се разглежда като едно утилитарно и кратковременно решение във връзка с демографските промени – имигрантите ще идват в Европа за по няколко години, ще дават своя принос в икономиката, и

ще напускат Европа преди да се превърнат в “бреме”. Този подход, който третира имигрантите като икономически единици, а не като човешки същества, не отговаря на европейските ценности – зачитане на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, върховенството на закона и спазването на човешките права, включително и правата на хората, принадлежащи към малцинствата.

От друга страна, непризнаването и неотчитането на приноса на имигрантите в икономиката, обществото и културата на Европа е ключов момент в дебатите както за висококвалифицираните имигранти, така и за тези, които биват определяни като “неквалифицирани”. При утилитарния подход се признава икономическата необходимост от имиграция на висококвалифицирани хора, но не се отчита широкия принос към европейското общество. Тези, които не са определени като “висококвалифицирани”, се изключват дори и от самото признаване на икономическата ценност на имиграцията, като се пренебрегва тяхното икономическо, социално и културно значение за европейското общество. Отричането на правата на голяма част от имигрантите, включително и на търсещите убежище и тези с нередовни документи, не само има отрицателно въздействие върху засегнатите хора, но и лишава обществото от плодовете на тяхното участие в гражданския, политическия, социалния, културния и икономическия живот.

Утилитарният подход към имиграцията излага на опасност усилията в областта на интеграцията и социалното включване.

Наред с това, съществуването на предложения на Европейската комисия, имащи за цел да облекчат “легалната имиграция” (включително и предложението за “Синя карта”) едновременно с голям брой нови инициативи за контрол на т. нар. “незаконна имиграция” предизвиква определени притеснения. Вниманието е фокусирано върху мерките за борба с незаконната имиграция чрез граничен контрол и политики на връщане, а твърде малко внимание се обръща на човешките права и социалната защита на имигрантите с нередовни документи. Съществува риск този подход да се отрази неблагоприятно върху успеха на политиките за интеграция и социално включване, насочени към имигрантите, включително и законно пребиваващи граждани на трети страни, както и етнически и религиозни малцинства, които са граждани на ЕС.

Подходът на Комисията не отчита факта, че политиките по отношение на имиграцията трябва да бъдат насочени към широк кръг ситуации, в каквито могат да бъдат имигрантите: дългосрочни и краткосрочни работници; студенти; търсещи убежище и бежанци; съпрузи и членове на семейството на издръжка; имигранти с нередовни документи. Чрез насочване на вниманието основно

към висококвалифицираните имигранти и отказване на достъпа и незачитане на правата на други категории имигранти, Комисията не само създава неравенство на правата, с които се ползват различните имигранти – което води до неприемлива ситуация на дискриминация – но също така и излага на опасност своите собствени усилия в областта на интеграцията, социалното включване и антидискриминацията.

Джорджина Сиклоси

Завеждаща комуникациите и връзките с пресата – Европейска мрежа против расизма (ЕМПР)

Германия: “Интеграцията трябва да бъде двупосочен процес, като са необходими усилия и от двете страни”

Основата за облекчаване на социалната интеграция на имигрантите в Германия се дава от Закона за имиграцията, в който се предвиждат различни мерки за насърчаване на изучаването на езика, консултациите и интеграцията в обществото и в сферата на заетостта.

Обаче, последните данни, взети от Доклада за благосъстоянието и бедността на граждани на трети страни показва, че животът на имигрантите в Германия се съпътства с риск от бедност.

Доходите на имигрантите възлизат приблизително на 78.8% от средните доходи на населението като цяло, като рискът от бедност при тях е 28% срещу 15% за населението като цяло. Рискът от бедност при децата и младежите от имигрантски семейства е тревожно висок – 32.6% (срещу 13.7% при децата, които не произхождат от такива семейства).

Тази ужасна картина, която показва как живее една пета от населението в Германия, говори за неспособността на нашата “държава на благоденствието” да положи необходимите основи, така че 15 милиона души да водят успешен живот в нашата страна.

Интеграцията трябва да бъде двупосочен процес, като е необходимо да се полагат усилия и от двете страни. Това, което е необходимо да се направи, е един обучителен процес за образователната система, специалните структури и бизнеса, като целта е да се даде възможност на имигрантите да получат признаване на своята квалификация и да се създадат условия за социална сплотеност, равни възможности и успешен живот за всяка една от “петте пети” на нашето имиграционно общество.

“Отварянето” към други култури, както и обучението в тази област, провеждано на работното място, са необходими за служителите в бизнеса, в органите на властта и в сферата на услугите. Освен това е необходимо да се увеличат проектите, насочени към стимулиране на социалното единство.

Рискът от бедност е толкова висок при имигрантите, просто защото те са имигранти. От политиките зависи да сложат край на тази мисловна асоциация.

**Волфганг Барт / Анита Морхард,
Федерална асоциация AWO**

Какви са предизвикателствата, свързани със социалните права на имигрантите с нередовни документи?

Имигрантите с нередовни документи са тези, които нямат разрешително за престой, което да им дава право на законно пребиваване в страната. По данни на PICUM, повечето от тези имигранти са влезли в Европа легално, но след време са срещнали затруднения и са се оказали без съответното разрешително за престой или за работа. След като вече са с този нерегулиран статут, системно им се отказват тези елементи, които изграждат базовия стандарт на живот и те се сблъскват с фактическо нарушаване на основните им права. На тях им липсват здравни грижи, отказва им се образование, лишени са от трудова защита и имат възможно най-лошите жилищни условия в Европа. Животът в унищожителни лишения и рискованият административен статут на имигрантите с нередовни документи ги прави предразположени към системни оскъблени в частната и публичната сфера.

Броят на имигрантите с нередовни документи в Европа се оценява на 5 до 8 милиона души, като голяма част от тях остават “невидими” за хората, които разработват политиките. Тази ситуация води до огромно напрежение върху местните участници, като например НПО, професионалистите от сферата на здравеопазването и образованието, религиозните общности и местните власти, които често работят с ограничени ресурси при защитата на основните права на имигрантите с нередовни документи, които права включват и правото на здравеопазване, образование и обучение, справедливи условия на труд и жилищно настаняване. Тези местни участници ежедневно се сблъскват със ситуации, от които се вижда, че неуреденият правен статут пречи на значителна част от населението да придобие достъп до основните социални услуги. Професионалните групи изживяват конфликт между това, което им повелява тяхната професионална етика и отношението на “уличаване във вина”, прилагано спрямо имигрантите с неизрядни документи. Общата декларация за правата на човека поставя ударение върху универсалността, неделимостта и

взаимозависимостта на човешките права, като потвърждава, че те съществуват “без да се правят никакви разграничения от какъвто и да е характер”, включително и “статут”. При все това, в текущия европейски политически контекст, политиките на контрол върху имиграцията често изместват защитата и зачитането на основните права. Страните-членки на Европейския съюз все повече прибягват до антихуманни практики, като например принуждаване на цели семейства да живеят в състояние на окаяна бедност, в опита си да принудят имигрантите с неизрядни документи да напуснат страната. Аргументът, че тези имигранти не заслужават защита на основните права се чува все по-често при обсъжданията на държавно ниво и олицетворява най-ревностната заплаха за имигрантските и номадските общности от създаването на режима на човешките права в Европа след холокоста.

Социалната защита в ЕС и процесът на социално включване има потенциала да отпрати предизвикателство към схващането, че някои сегменти от населението, поради своя нередовен статут, не заслужават основната социална защита. Още от самото начало на Националните планове за действие (НПД) за социално включване от 2001 г., страните-членки на ЕС непрекъснато настояват Европейската комисия да предприеме конкретни и ефективни мерки за изкореняване на бедността и социалното изключване, както бе договорено на срещата на върха в Лисабон през 2000 г. Макар, че днес имигрантите с неизрядни документи са една от групите, изправени пред най-голям риск от бедност и социално изключване в Европа, в различните НПД за социално включване до момента почти не се споменава за тяхното присъствие и маргинализация. Включването на имигрантите с неизрядни документи като конкретна целева група в процеса на социално включване и социална защита, както и в НПД, би било стъпка, заслужаваща да бъде приветствана, в посока към борба с маргинализацията и изключването на един твърде уязвим сегмент от населението на съвременна Европа.

Мишел Левой
Директор, PICUM (Платформа за
международно съдействие на
имигрантите с неизрядни документи)

Състояние на имиграционните политики в Испания

След десетилетия на растеж, по време на което в страната влязоха над 5 милиона имигранти, сега Испания е изправена пред икономическа криза и тревожно нарастване на безработицата.

Особено голям е броят на безработните сред неквалифицираните чужди работници, което насочи политическия дебат към обсъждане на това какъв брой на имигранти, получаващи помощ при безработица, се счита за прекалено голям. Това, обаче, не предизвика критика по отношение на нашия неустойчив икономически модел, който е основан на съществуването на голям брой второкласни работни места, заемани от хора, които не са в състояние да се конкурират на пазара на труда. През последните два месеца броят на хората, живеещи в бедност, нарасна до 9 милиона, като повечето от тях са чужденци. Последните проучвания разкриват, че бедността става “чуждестранна”, като най-засегната е общността с африкански произход.

А какво прави правителството в тази връзка? Разговорът става все по-труден, което личи и във все по-противоречивите послания.

От една страна, се наблюдава подкрепа за европейска директива, която никога нямаше да подкрепи преди десет години, прави се опит за стесняване на дефиницията на “събиране на семейството” и се води дискусия по “изпълнителна заповед”, която да направи по-лесно изпращането на имигрантите обратно в страната им. От друга страна, обаче, налице са подобрения в политиките за благосъстояние (минимална заплата и пенсия, прилагане на законите за осигуряване на здравни грижи за лицата на издръжка и т.н.) и в политиките за постигане на международни договорености по репатриране, оказване на помощ на страните по произход, както и проектозакон за предоставяне на имигрантите на правото да гласуват на общинските избори.

Карлос Сусиас
Президент, EAPN – Испания

ЕАРН-Полша участва в изготвянето на Националната стратегия за намаляване на бездомните

Министерството на труда и социалната политика поиска от няколко организации, членуващи в ЕАРН-Полша (включително “Монар”, фондацията “Барка”, клон на “Каритас” в Киелче и Обществото за помощ “Св. брат Алберт”) да подпомогнат Националната стратегия за намаляване на бездомните. Работата по този проект представлява елемент от Националния план за действие в областта на социалната интеграция 2008 – 2010 г. Работните групи проведоха няколко срещи за разработване на цялостната политика и за разпределяне на темите по отделни задачи, чието изпълнение ще се наблюдава от организации, които имат съответния опит. Областите на дейност, които стратегията ще обхваща, са:

I) Диагностициране и анализ на състоянието на бездомните

1. Бездомните в Полша – мащаб, брой на нощните приюти и на приютите за бездомни, и агенции за предоставяне на услуги.
2. Правни решения за бездомните – права и задължения при използване на помощ.
3. Начини за оказване на помощ и пътища за излизане от състоянието на липса на дом.

II) Приоритети за социалните работници

- 1: Всяка община да бъде проактивна при предотвратяването на наличие на бездомни хора.
- 2: Стандарти за услугите в нощните приюти, приютите за бездомни и домовете за бездомни.
- 3: Стандарти за действия на социалните работници по отношение на бездомните.

III) Приоритети за жилищно настаняване

1. Критерии за новоизградени апартаменти, нощни приюти и домове за бездомни;
2. Програми, които да помогнат на безработните да се върнат отново на работа и в обществото;
3. Оказване на съдействие за организиране на местната общност (благоустройство);

4. Прилагане на методи на труд спрямо бездомните и спрямо тези, за които съществува риск да изпаднат в такава състояние;

IV) Образование и трудова заетост (включително клубове и центрове за социална интеграция)

Образование

- 1.1 Клуб за интеграция с програми за самообразование по групи
- 1.2 Образование на социално-икономически лидери
- 1.3 Център за социална интеграция – той играе важна роля за преодоляване на пасивното отношение на хората от изключените групи, например бездомните, безработните, злоупотребяващите с различни вещества, освободените затворници.

Трудова заетост

- 2.1. Социални инициативи
- 2.2. Компании и търговски предприятия
- 2.3. Бюра по труда

V) Достъп до здравни услуги

На конференцията бе постигнато съгласие проектът за Национална стратегия да бъде изготвен до септември тази година. След това той ще бъде изпратен на заинтересованите звена в областта на социалните грижи и до всички неправителствени организации, занимаващи се с проблемите на бездомните. През септември – октомври тази година се планира да се проведе друга конференция, на която да се обсъдят резултатите от публичните консултации по документа. Окончателният вариант на проекта за Национална стратегия, заедно със съответните корекции от експертите, ще бъде представен веднага след получаване на обратна връзка.

Очаква се към края на годината Секретарят по труда и социалната политика да представи проекта за Националната стратегия пред Парламентарния комитет по социална и семейна политика. Организациите, членуващи в ЕАРН-Полша, са на мнение, че стратегията ще бъде добра за бездомните хора в Полша и че е една изключително важна мярка на тази политика.

Отец Станислав Словик
Директор на “Каритас” в Киелче

В светлината на прожектора – ЕАРН-Полша

Полският комитет на Европейската мрежа против бедността (ЕАРН-Полша) бе създаден на 1

февруари 2007 г. като орган, работещ с WRZOS (Работната общност на асоциациите на социалните НПО). Наред с WRZOS, той включва и други организации, като например: “Каритас” Полша, Федерацията на полските земеделски банки, MONAR, Обществото за помощ “Св. брат Алберт”, Асоциацията на приятелите на международното движение ATD Четвъртият свят, както и по-малки местни и регионални организации, като например “Св. Хедвик” на Асоциацията за социална интеграция “Andechs”, Асоциацията за деца и младежи “Blisko dziaska”, Асоциацията “Надежда срещу бедността и безработицата” и Центъра за граждански проекти. Като цяло, Комитетът обединява 20 организации.

EAPN-Полша си поставя за цел да наблюдава и да контролира националните дейности, насочени срещу бедността и социалното изключване, и да участва в оформянето на полската и европейската социална политика в тези области.

EAPN-Полша работи с национални правителствени агенции, с местното правителство и с други участници, действащи в областта на социалните грижи, образованието и трудовата заетост. EAPN-Полша се стреми да обедини и да организира активистите, работещи срещу бедността и срещу социалното изключване, по-специално чрез създаване на местни, регионални и международни мрежи за сътрудничество на социални и правителствени организации.

WRZOS получи финансиране под формата на субсидия за по-нататъшното развитие на EAPN-Полша. Предвижда се да се организират повече срещи, дебати по политиките и семинари, на които да присъстват представители на правителството и на научната общност, а също и да се публикуват бюлетини за полската и европейската социална политика.

Лице за контакти: Камила Пловиеч
kamila.p@wrzos.org.pl

Социалната политика в Полша: Спешна необходимост от активни мерки!

От 1989 г. насам социалната политика играе предимно ролята на “предпазен клапан” в хода на икономическите реформи, като се фокусира основно върху закрилата. Сега са необходими програми, които да накарат хората, получаващи социална подкрепа, да започнат работа.

Основното предизвикателство пред социалната политика в широк смисъл е влошаване на съотношението между броя на икономически активното население към неактивното. Пенсионерите (мъже над 65 г. и жени над 60 г.) са се увеличили до 15.9% (спрямо 15% през 2000 г.), докато броят на децата и младежите е спаднал рязко от 24.4% през 2000 г. до 20% през 2007 г.

Вторият голям проблем е, че Полша има най-ниското ниво на икономическа активност на населението в ЕС. След изравняване с общеевропейското ниво през 2005 г., сега нивото на икономическа активност отново спада. През 2007 г. това ниво беше 63.2% за населението на възраст 15 г. – 64 г. и беше по-ниско от средноевропейското, макар че безработицата в Полша беше най-ниската от началото на икономическата реформа – 9.6%. Намаляването на безработицата се дължеше главно на трудовата миграция. През 2007 г. между 900 и 1100 души са напуснали законно страната, за да работят в чужбина. Изтичането на мозъци и несъответствието на работата – много от емигрантите са твърде високо квалифицирани за работата, която вършат – вредят на обществото.

Социалната политика не е предпазна мрежа срещу бедност и социално изключване за някои обществени групи.

Друг проблем в Полша е нивото на риск от бедност за населението като цяло, като съгласно изчисленията това ниво е равно на 60% от националния среден еквивалентен разполагаем доход. През 2005 г. това ниво е било 19%. През 2005 г. на най-голям риск от бедност са били изложени хората на възраст до 17 г., като 26% от тях са били под линията на бедността. Хората на възраст над 65 г. са били в сравнително по-добро финансово състояние, като нивото на риск от бедност при тях е 8%. Процентът на работещите бедни е тревожно висок – частта на всички работещи на възраст над 18 г., които живеят в бедност, в Полша е била 13% през 2005 г.

Социалната политика, която представлява основна сфера на обществени разходи, не е предпазна мрежа срещу бедност и социално изключване за някои обществени групи. Анализът показва, че финансовото подпомагане на семейства с деца трябва да се увеличи и че е необходимо да се предприемат комплексни мерки, за да се помогне на безработните да си намерят работа. Може да бъде постигнато много чрез образователна реформа, която да създаде един добър мост между образованието и трудовата заетост. Нужна е пенсионна реформа, вследствие на която да се стесни обхватът на ранното пенсиониране – то е причина за ранното напускане на пазара на труда от страна на немалка част от населението.

Прогнозираното застаряване на населението означава, че трябва да се разработят услуги по закрила на възрастните хора. В Полша могат да се приложат някои от мерките, които бяха осъществени в ЕС. Те включват т.нар. “flexicurity” (гъвкавост и сигурност на заетостта) – един социален механизъм, който прави инструментите на семейната политика по-популярни и достъпни с цел да се даде възможност на родителите да балансират семейния живот и работата, и да се осигури по-продължителна професионална кариера.

Камила Пловиеч
Завеждащ международно сътрудничество в
WRZOS
Секретар на EAPN-Полша

“Новини от мрежата” има за цел да предизвика дебати по конкретни теми. Не е задължително изразените мнения да съвпадат с тези на EAPN. Ако желаете да направите коментар по съдържанието на този брой, моля изпратете e-mail на team@eapn.eu.

Редактор: Финтан Фарел
Отговарящ за броя: Одри Гуде

EAPN, Square de Meeus 18 – B-1050 Брюксел
тел.: +32 2 226 58 50; факс: +32 2 226 58 69;
e-mail: team@eapn.eu; интернет страница: www.eapn.eu

Със съдействието на Европейската комисия